

2025.gada 12. martā

Kopīgs Igaunijas, Latvijas un Lietuvas jauno ārstu asociāciju paziņojums par veselības aizsardzību kā daļu no valsts drošības

Kopsavilkums

Igaunijas, Latvijas un Lietuvas jauno ārstu asociācijas uzsver veselības aizsardzības būtisko lomu valstu drošībai. Sagatavotības stiprināšana, neaizsargāto sabiedrības grupu pasargāšana, ieguldījumi veselības aprūpes cilvēkresursos un infrastruktūrā ir izšķiroši, lai nodrošinātu veselības aizsardzības sistēmas ilgtspēju krīzes situācijās.

Kā pierādīja COVID-19 pandēmijas laiks, jaunie ārsti krīzes situācijās ir pirmajās rindās, bieži strādājot ārkārtējos apstākļos, lai nodrošinātu pacientu ārstniecību.

Mēs apzināmies, ka krīzes laikā veselības aprūpe saskaras ar ievērojamu slodzi. Krīzes apstākļos ir būtiski nodrošināt, lai nemilitārie veselības aprūpes darbinieki visos līmeņos būtu gatavi efektīvi un droši pildīt savus pienākumus.

Labi aprīkota, sagatavota un noturīga ārpusslimnīcas aprūpes sistēma ir svarīga, lai saglabātu veselības aprūpes noturību. Šo pirmās līnijas pakalpojumu stiprināšana palīdzēs samazināt slimnīcu noslodzi, nodrošinot, ka kritiskie resursi paliek pieejami smagākajiem gadījumiem.

COVID-19 pandēmija izgaismoja veselības aprūpes sistēmu ievainojamības, jo īpaši hroniski slimu pacientu gadījumā, kuri saskārās ar medicīniskās palīdzības piekļuves ierobežojumiem, kas izraisīja šo pacientu veselības pasliktināšanos un rezultējās paaugstinātā mirstībā pēc pandēmijas.

Lai stiprinātu veselības aprūpes sistēmas noturību kā būtisku daļu no valsts aizsardzības, mēs aicinām veikt šādus stratēģiskus soļus:

- Novērst veselības aprūpes darbaspēka un finansējuma kritiskos trūkumus, lai stiprinātu nacionālo drošību un uzlabotu kopējo veselības aprūpes sistēmas noturību.
- Būtiski paaugstināt ieguldījums veselības aprūpes darbaspēka apmācībā un infrastruktūrā, lai uzlabotu pielāgošanās spējas kritiskās situācijās.
- Uzlabot informācijas plūsmu par attiecīgo likumu un politikas izmaiņām, lai ārsti, māsas un citi veselības aprūpes sistēmas darbinieki būtu informēti un sagatavoti stratēģiskām darba organizācijas izmaiņām krīzes laikā.
- Skaidri definēt militāro un nemilitāro veselības aprūpes profesionāļu lomas un atbildības krīzes situācijās, nodrošinot efektīvu sadarbību un koordinētu reakciju.

- Stiprināt nemilitāro ārstu, tostarp primārās veselības aprūpes ārstu, lomu kritiskās reaģēšanas un katastrofu sagatavotības procesos.
 - Paplašināt medicīnisko izglītību, tostarp, iekļaujot krīzes simulācijas, lai nodrošinātu, ka jaunie ārsti un citi veselības aprūpes profesionāļi ir pienācīgi apmācīti darbam un spēj organizēties un reaģēt kritiskās situācijās.
 - Izstrādāt strukturētus protokolus neaizsargāto pacientu grupu aizsardzībai krīzes laikā.
 - Stiprināt Baltijas valstu sadarbību, lai nodrošinātu koordinētas medicīniskās reaģēšanas spējas krīzes situācijās.
-

1. Ievads

Baltijas reģions saskaras ar pieaugošu politisko spriedzi, ko rada ar Krievijas iebrukumu Ukrainā saistītie drošības draudi. Steidzamība uzlabot nacionālās aizsardzības stratēģijas ir ievērojami pieaugusi trīs gadu laikā kopš pilna mēroga konflikta sākuma. Lai gan ir izstrādātas visaptverošas aizsardzības stratēģijas, to savstarpējā integrācija ar veselības aprūpes sektoru joprojām ir nepietiekama. Jaunie ārsti, kas atradās COVID-19 pandēmijas atbildes pirmajās rindās, ir savām acīm redzējuši, cik neaizsargātas veselības aprūpes sistēmas var kļūt krīzes apstākļos. Viņu pieredze — strādājot nepietiekami apgādātās slimnīcās, saskaroties ar neskaidriem protokoliem un nodrošinot lielu pacientu ārstniecības plūsmu — ir izgaismojusi neatrisinātas un sistēmiskas vājās vietas.

Neskatoties uz gadiem ilgu gatavošanos drošības apdraudējumam, konkrēti plāni par veselības aprūpes funkcionēšanu šādās situācijās joprojām trūkst, vai arī komunikācija par to esamību un plānoto īstenošanu ir bijusi nepietiekama. Šobrīd pastāv būtiski trūkumi darbības koordinācijā starp veselības aprūpes profesionāļiem un valdības institūcijām. Kamēr galvenās slimnīcas saņem vislielāko uzmanību, primārās aprūpes un ambulatoro pakalpojumu plānošana potenciālās krīzes situācijā joprojām ir nepietiekama. Veselības aprūpes darbinieki ir svarīgs nacionālās noturības balsts. Drošības apdraudējuma laikā viņu loma kļūst vēl nozīmīgāka, jo pacientu skaits var dramatiski pieaugt, darba apstākļi mainās un darba slodze palielinās eksponenciāli. Līdztekus karadarbības radītajai pacientu plūsmai, saglabājas civilās medicīnas pacientu, tostarp hroniski slimu pacientu, pūsma visos veselības aprūpes sistēmas līmeņos.

Jaunie ārsti, kuri bieži ir pirmie reaģētāji kritiskās situācijās, ir unikālā pozīcijā, lai identificētu trūkumus mūsu kopējā gatavībā krīzei. Jau iepriekš gūtā pieredze pandēmijas laikā parāda nepieciešamību uzlabot komunikāciju starp valsts civilo un militāro vadību, un veselības sistēmas profesionāļiem, nodrošināt laicīgu, strukturētu krīzes vadības apmācību un veikt lielākus ieguldījumus veselības aprūpes noturībā. COVID-19 pandēmija vēl vairāk izgaismoja veselības aprūpes sistēmu trauslumu, īpaši hroniski slimiem pacientiem, kuri saskārās ar šķēršļiem, lai saņemtu ārstniecību un aprūpi. Tas noveda pie vispārējās veselības pasliktināšanās un palielināta mirstības līmeņa pēc pandēmijas beigām. Veselības atzīšana par valsts aizsardzības sastāvdaļu ir izšķiroša, lai mazinātu nākotnes krīžu ietekmi uz sabiedrības veselības un valsts iekšējo stabilitāti. Īpaša uzmanība jāpievērš primārās aprūpes ārstiem, tostarp ģimenes ārstiem, iesaistot tos kritisko situāciju sagatavošanās plānos, lai nodrošinātu, ka visi medicīnas profesionāļi ir nodrošināti ar nepieciešamajām prasmēm, resursiem un informāciju efektīvai darbībai krīzes laikā.

2. Primārās aprūpes stiprināšana krīzes situācijās

Labi aprīkota, sagatavota un noturīga primārās aprūpes sistēma ir svarīga, lai nodrošinātu palīdzību hroniskiem pacientiem un pacientiem ar nelieliem savainojumiem un nekomplicētiem akūtiem veselības stāvokļa sarežģījumiem. Šo pakalpojumu stiprināšana palīdzētu samazināt slimnīcu noslodzi, nodrošinot, ka kritiskie, slimnīcās koncentrētie resursi ir pieejami smagākajiem militārās un civilās plūsmas pacientiem.

3. Neaizsargātās pacientu grupas

Pacientiem ar hroniskām saslimšanām un citām riska grupām jābūt nodrošinātai aprūpei krīzes situācijās. Lai saglabātu valsts iekšējo stabilitāti un nodrošinātu nepārtrauktu veselības aprūpi, būtiska ir strukturētu protokolu ieviešana. Tas ietver piekļuves nodrošināšanu medikamentiem, attālinātās uzraudzības risinājumus un skaidrus ārkārtas rīcības plānus veselības aprūpes sistēmas darbiniekiem.

4. Ieguldījumi veselības aprūpes infrastruktūrā un personāla apmācībā

Gatavība un pielāgošanās spēja ir būtiski elementi noturīgai veselības aprūpes sistēmai. Ieguldījumi veselības aprūpes infrastruktūrā, digitālajos veselības risinājumos un darbaspēka apmācībā var nodrošināt, ka veselības aprūpes speciālisti spēj efektīvi reaģēt krīzes situācijās. Izvērstā apmācība katastrofu medicīnā un starpnozaru sadarbībā jāiekļauj medicīnas izglītības vai papildizglītības programmās. Apmācībām jābūt sistemātiskām un tās jāpiedāvā arī praktizējošiem ārstiem.

Katram ne-militārajam veselības aprūpes speciālistam jābūt iespējai apgūt nepieciešamās prasmes darbam krīzes situācijās. Turklāt gan medicīnas profesionāļu noturības, gan psiholoģiskās sagatavotības stiprināšana ir būtiska, lai veselības aprūpes darbinieki spētu pārvaldīt stresu un efektīvi darboties ekstremālos apstākļos. Pieaugot atkarībai no digitālajiem veselības risinājumiem, ir būtiski stiprināt veselības aprūpes sistēmu kiberdrošību, tostarp datu aizsardzību, lai nodrošinātu medicīnisko ierakstu drošību un veselības aprūpes pakalpojumu integritāti.

5. Baltijas valstu sadarbības stiprināšana medicīniskajā reaģēšanā

Reģionālā sadarbība starp Baltijas valstīm ir izšķiroša veselības aprūpes noturības stiprināšanā. Kopīgu reaģēšanas sistēmu izveide, informācijas apmaiņas mehānismi un sadarbības apmācības programmas uzlabotu veselības aprūpes sistēmu spēju kopīgi pārvaldīt krīzes.

6. Civilo ārstu atbildība:

Ne-militārie ārsti spēlē būtisku lomu krīzes situāciju risināšanā un ir personīgi atbildīgi par savu sagatavotību. Prasmju pilnveidošana medicīniskajā vidē ir būtiska, lai nodrošinātu efektīvu reaģēšanu. Katram ne-militārajam ārstam jāuzņemas personīga atbildība par sagatavošanos krīzes situācijām – jāzina, kādai jābūt rīcībai un kāda ir viņu atbildība tiesiskā un ētiskā kontekstā. Aktīva dalība krīzes scenāriju simulācijās uzlabo gatavību, ļaujot ārstiem

ātri pielāgoties un sniegt efektīvu medicīnisko palīdzību pēc situācijas noteiktās nepieciešamības. Ārsta līdzatbildība ir sagatavoties personīgai un profesionālai noturībai.

Ieteikumi

Veselības aprūpes iestādēm:

- Savlaicīgi un regulāri organizēt krīzes gatavības mācības un simulācijas, lai nodrošinātu personāla sagatavotību darbam ārkārtas situācijās. Ieviest strukturētus protokolus, lai nodrošinātu nepārtrauktu aprūpi neaizsargātām pacientu grupām krīzes laikā.
- Uzlabot kritisko situāciju reaģēšanas apmācību visiem veselības aprūpes darbiniekiem, tostarp jauniešiem.
- Paplašināt psiholoģiskā atbalsta programmas, lai stiprinātu veselības aprūpes darbinieku noturību krīzes apstākļos.

Valsts institūcijām:

- Veselības aprūpes noturības pilnvērtīga integrācija valsts aizsardzības stratēģijās.
- Palielināt ieguldījumus veselības aizsardzības sektorā – cilvēkresursos, infrastruktūrā, digitālajos veselības risinājumos un krīžu gatavības programmās.
- Uzlabot komunikāciju par izmaiņām veselības aprūpes likumos un krīzes reaģēšanas stratēģijās, lai nodrošinātu, ka ārsti, māsas un citi veselības aprūpes darbinieki ir labi informēti un sagatavoti iespējamai mobilizācijai.
- Nostiprināt pārrobežu medicīniskās sadarbības līgumus, lai stiprinātu reģionālās reaģēšanas spējas.
- Būtiski kāpināt veselības aprūpes finansējumu, lai risinātu kritisku darbaspēka trūkumu un infrastruktūras nepilnības.
- Stiprināt veselības aprūpes sistēmu kiberdrošību, tostarp datu aizsardzību.
- Prioritizēt veselības aprūpes darbinieku noturību augsta stresa un mazāk nodrošinātās teritorijās, nodrošinot mērķtiecīgas atbalsta programmas.

Secinājums

Igaunijas, Latvijas un Lietuvas jauno ārstu asociācijas aicina īstenot proaktīvu un integrētu pieeju veselības aizsardzības noturībai kā būtiskai nacionālās drošības sastāvdaļai. Nemilitāro medicīnu sagatavotības stiprināšana, neaizsargāto sabiedrības grupu pasargāšana, ieguldījumi veselības aprūpes cilvēkresursos un infrastruktūrā, un Baltijas sadarbības veicināšana ir būtiski soļi, lai izveidotu veselības aizsardzības sistēmu, kas spēj izturēt nākotnes krīzes un nodrošināt nepārtrauktu aprūpi visiem pacientiem.

Latvijas Jauno ārstu asociācija
Lietuvas Jauno ārstu asociācija
Igaunijas Jauno ārstu asociācija

ljaa@ljaa.lv
administracija@jauniejiigydytojai.lt
eny@eny.ee

